

RAZVOJ VJEŠTINA OPISMENJAVANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Sandra Vlahov i Paula Zović

Pazin, ožujak 2024.

Dragi čitatelji, pred vama je materijal s kojim su se susrele odgajateljice Paula Zović i Sandra Vlahov u Reggio Emiliji u sklopu Erasmus edukacije. Zajedno su pokušale primijeniti ove igre u radu s djecom rane i predškolske dobi i smatraju da je materijal koristan i djeci zanimljiv, stoga su ga odlučile podijeliti s odgajateljima, stručnim suradnicima, roditeljima i svima koji su zainteresirani za rad s djecom rane i predškolske dobi.

Ovaj materijal važan je za poticanje jezičnog razvoja, spremnosti za školu i vještina opismenjavanja. Aktivnosti su podijeljene u sedam područja:

1. Opisni jezik,
2. Knjiga – čitanje i pripovijedanje,
3. Jezične igre – razvoj rječnika,
4. Muzičke igre,
5. Pisanje – crtanje i aktivnosti za finu motoriku,
6. Jezik emocija,
7. Fonološka svjesnost.

Putanje stjecanja pismenosti nisu povezane samo sa ranim vještinama djeteta nego su i pod velikim utjecajem jezičnih karakteristika i prakse kurikuluma u predškolskoj ustanovi. Ove igre mogu se prilagoditi djeci svih uzrasta. Predlažemo da se igre odigraju sa djecom u godini prije polaska u školu, kako bi proširila svoja predznanja i ojačala potrebne vještine opismenjavanja.

Ovaj materijal mogao bi imati važne implikacije za ranu identifikaciju i intervenciju jezičnih poteškoća i poteškoća u pismenosti ali i za poboljšanje praksi plana i programa odnosno kurikuluma u predškolskim ustanovama.

Kreatorice vam žele puno uspjeha, veselja i nadogradnje u radu s djecom!

1. OPISNI JEZIK

Opiši svog prijatelja

(10 – 15 min.)

Ciljevi:

- Opiši fizički izgled osobe,
- Opiši osobu prema osjećajima (zašto mi je prijatelj?)
- Koristiti prijateljske termine...
- Koristiti emocionalni vokabular...
- Poticati promatranje, razumjeti tko smo!

Opis igre:

Djeca sjede u krugu, dvije odgajateljice opisuju jedna drugu, u dobrom smislu, pred djecom. Svako dijete sjedi u centru kruga i opisuje prijatelja. Dijete koga je opisivao ide u sredinu kruga i opisuje drugoga i tako se igra nastavlja.

Ukoliko dijete ne želi ne treba inzistirati već ga pitati kad je sam.

Kažite nam o jednom svom tipičnom danu? (10-20 min.)

Ciljevi:

- Razvoj govora,
- Poticati pripovijedanje i razvijanje pripovjedačkih vještina,
- Razvoj memorije i pamćenja,
- Da se razvija interakcija, jezik razgovora, slušanje drugih,
- Razmjena različitih gledišta.

Materijal nije potreban.

Opis igre:

Djeca su okrenuta tako da se mogu vidjeti (u krugu).

Odgajatelj dijeli svoje informacije kako provodi dan i objašnjava važne momente (dolazim u vrtić, brinem za djecu, pripremam materijale za igru...). Kako izgleda tvoj tipičan dan? Ako dijete ne želi odgovoriti nastavljaš dalje i pitaš ga na samo kakav je njegov dan.

U ovoj igri možemo otežavati pravila:

- Tako da pričamo kronološkim redom, možemo dodati sličice iz neke priče pa ih poredati po redu i pratiti kronološko pripovijedanje.
- Tako da pričamo o zajedničkoj aktivnosti ili iskustvu. Primjerice odgajatelj predlaže temu – iskustvo dijeljenja igračke u vrtiću- i traži od djece da govore o tome, da koriste što više različitih riječi, da dodaju svoje detalje i na kraju uz pomoć odgajatelja naprave razumljivu priču.

Opisivanje slike

Ciljevi:

- Naučiti i koristiti više pojmove,
- Razviti leksikon,
- Razvijati opisne sposobnosti.

Materijali: Neke slike koje se odnose na dječja iskustva (hrana, emocije, predmeti...)

Opis igre:

Korak 1: Dijete opisuje sliku na temelju vlastitog iskustva, koristeći što više pojmova: imenovanje, boja, oblik, veličina, uporaba, itd...

Korak 2: Dijete izvodi zaključke ili meta – analizu iz slike (npr. sa slikom Pinokija priča o lažima...)

Odgajatelj pomaže djetetu postavljanjem pitanja kako bi izazvao razmišljanja o slikama i njegovim vlastitim iskustvima.

Ova igra može se izvoditi i tako da umjesto slike dijete opisuje svoju omiljenu igračku ili predmet.

Kružno vrijeme

(20 min.)

Ciljevi:

- Razgovor korištenjem novih riječi,
- Razmišljanje o životu životinja u njihovom prirodnom staništu,
- Poboljšanje komunikacijske i jezične sposobnosti tijekom kruga.

Materijali: Slike životinja (kartice za razmjenu), poster sa slikom staništa (ocean, savana, šuma,...)

Opis igre:

Prije aktivnosti odgajateljica priprema sličice životinja iz različitih prirodnih staništa (kartice za razmjenu),

Rasporedite djecu u male skupine, u mali krug i recite da će razgovarati o novoj temi možda nekom i nepoznatoj.

Odgajateljica daje više informacija o odabranim životinjama i objašnjava razlike između okruženja (savana, ocean,..)

Započinje dijalog s djecom i djeca naizmjenično stavljaju kartice životinja na plakat i crtaju što svaka životinja radi u svom staništu.

Kad narastem želim biti...

Ciljevi:

- Komunikacija o vlastitoj budućnosti,
- Razumijevanje razlike između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti,
- Zamišljam (što želim raditi?, Što sanjam kao svoj posao?)
- Koristimo nove riječi za posao, za rad,
- Pretvarajte se da ste netko na određenom poslu.

Opis igre:

Odgajatelj raspoređuje djecu na način da mogu međusobno komunicirati, svatko dijete naizmjenice odgovara na slijedeće pitanje:

Kad narastem želim biti... i daje kratko objašnjenje svog izbora. Odgajatelj pokušava uključiti svu djecu u aktivnost. Ako dijete ne želi odgovoriti na pitanje odgajatelj pokušava ponoviti ili objasniti na bolji način, ali ne treba inzistirati na odgovoru.

Varijanta može biti i igra **Ja sam...**

Ova igra može imati i odjeću, šešir, maramu, šminku,...

Odgajatelj uređuje scenu i svako dijete ima svoju ulogu, postoje doktori, učitelji, frizerke... Odgajatelj stimulira dijalog i igru između djece. Djeca mogu koristiti sve dostupne predmete u svojim ulogama (npr. lutku, knjigu, češalj,...)

Varijanta može biti i igra **Kuhinjski prostor ili farma ili građevni centar...**

Opis; Neka djeca dožive ove prostore u maloj grupi. Svaka grupa ima pet minuta da izmisli priču na ovim mjestima. U krugu, pred svima, svaka grupa priča priču koju je izmislila. Odgajatelj prati razumijevanje realne životne situacije.

Tečaj padobrana (15-20 min.)

Ciljevi:

- Zamišljanje i igranje fantazije,
- Zamišljati let i skakanje na zamišljenom mjestu
- Poticati maštovit leksikon

Materijal: Obojani padobrani za djecu.

Opis igre:

Djeca koriste padobrane. Pretvaraju se da se dižu u zrak u avionu, kad su visoko iznad oblaka, svi iskaču iz aviona i padobranima se spuštaju na zemlju. Odgajatelj stimulira prikladan leksikon, kako je biti između oblaka, što osjećaš, vidiš, čuješ,...pušta djeci maštovitost.

Lutke za prste (15min.)

Ciljevi:

- Zamisliti situaciju i reprezentirati koristeći lutke,
- Korištenje određenog glasa za oponašanje lika.

Materijal: Prsna lutka, jedna za svako dijete (može se koristiti i štapna ili ginjol lutka).

Opis igre:

Mala grupa djece zamišlja scenu i pokušava ju reprezentirati.

Mogu provoditi aktivnost pred cijelom grupom ili samo u svojoj grupici. Odgajatelj promatra i podržava proces stvaranja, dodajući ideje ako je potrebno.

2. KNJIGA – ČITANJE I PRIPOVIJEDANJE

Moj prostor za čitanje (10 min.)

Ciljevi:

- Promovirati interes za knjige i aktivno čitanje,
- Kreirati mjesto gdje djeca mogu čitati,
- Kreirati gdje djeca mogu pronaći različite vrste knjiga i odabrati jednu ili više njih.

Materijali: Knjige, police, jastuci, svjetla soba/ mjesto.

Opis igre:

Odgajatelj dodijeli prostor u kojem djeca mogu provoditi svoje vrijeme u aktivnostima čitanja s jastučićima, to treba biti ugodno, tiho mjesto gdje dijete boravi ako želi.

Odgajatelj priprema puno vrsta knjiga primjerenih dobi.

Odgajatelj se dogovara s djecom o aktivnosti koju će raditi a onda ih zamoli da se tiho pripreme. Svako dijete uzima knjigu iz knjižnice pojedinačno ili s prijateljem. Ako jedno ili više djece ne odradi aktivnost jer su rastreseni, odgajatelj ih potiče da to učine, držeći što veću distancu kako bi pažljivo promatrao njihovo ponašanje.

Zajedničko čitanje – zadivljujući razgovor (10 min.)

Ciljevi:

- Razvijati strategije za promicanje uključenosti i sudjelovanja djece,
- Kreirati interaktivan kontekst,
- Kreirati imaginarni kontekst.

Materijal: knjiga.

Opis igre:

Odgajatelj odabire zanimljivu knjigu koja sadrži dijaloge, primjerenu dobi od 5-6 godina. Djeca naprave krug, odgajatelj koristi pitanja, tko? I što? Kako bi uključio djecu u čitanje i općenito poticao interakciju.

Bimodalno čitanje

(10 min.)

Ciljevi:

- Koristiti različite tipove komunikacijskih savjeta,
- Znati različite tipove čitalačkih tehnika,
- Koristiti strategije promoviranja dječjeg uključivanja i participacije.

Materijal: knjiga.

Opis igre:

Odgajatelj čita knjigu koristeći različite tipove gesta. Bimodalni iskazi u kojima uz govor koriste geste kako bi se povećala uključenost djece u aktivnosti čitanja ili igranja.

Uključuju govorni jezik u korištenje deiktičkih gesta (pokazivanja) ili reprezentacijske geste koje izražavaju komunikacijsku namjeru da se prikaže glavni atribut ili radnja.

Vrijeme pripovijedanja – poznata tema

Ciljevi:

- Naučite novi pristup: narativni pristup,
- Koristite priču kao sredstvo za značajne poruke,
- Uključite svu djecu.

Materijal: Novine (hrana, zgrade, sport, odjeća, članovi obitelji,...)

Ljepilo, škare, poster.

Opis igre:

Odgajatelj priča priču (izmišljenu ili stvarnu) koja sadrži uvod, opis likova i njihove okoline, događaje i zaključak s poukom. Odgajatelj mora koristiti bogat riječnik i niz retoričkih sredstava. Odabrana priča mora izravno uključivati dijete, poticati inventivnost i interakciju s djecom. Odgajatelj mora izravno pitati dijete tko, što, kada i gdje. Svako dijete mora potražiti u časopisu neke od slika koje se odnose na predmet

ili situaciju u priči. Također trebaju izrezati i umetnuti figuru u pravu kategoriju, pri čemu pomaže odgajatelj.

O Svijetu (15 min.)

Ciljevi:

- Koristiti oznake,
- Povezivati objekte s njihovim kontekstom,
- Naučiti kako koristiti različite pojmove za istu stvar ili situaciju.

Materijal: Predmeti iz različitog konteksta

Opis igre:

Odgajatelj unaprijed uređuje niz predmeta na stolu (list, staklena posudica, kemijske, sapun, igračke, knjige, itd.). U blizini stola nalaze se tri velike kutije označene sa velikim slikama (kuća, škola, park). Odgajatelj podijeli djecu u tri grupe, jedna za kuću, jedna za školu, jednu za park. Radeći u malim grupama djeca razvrstavaju predmete u pravu kutiju (npr. staklo ide u kutiju sa slikom kuće).

Svaka grupa izmišlja priču u kojoj oni koriste te predmete i opisuju ih. Moraju koristiti što više različitih riječi, posebno pridjeve da opišu na što se odnosi, koliko je to moguće u odnosu na dob djece.

Moja omiljena hrana (10 min.)

Ciljevi:

- Koristiti leksikon vezan uz hranu,
- Raspraviti s drugima o hrani koju vole,
- Poznavati različite tipove hrane (iz različitih kultura)
- Razgovarati o tome što voliš i ne voliš.

Materijal: kompjuter, pokazivati slike o hrani o kojoj govorimo

Opis igre:

Odgajatelj raspoređuje djecu da se oni mogu vidjeti i da mogu razgovarati međusobno. Zajedno s odgajateljem iznose svoje jelo koje preferiraju za:

Doručak (što preferiraš doručkovati?),

Ručak (što preferiraš ručati?),

Večera (što preferiraš večerati?)

Ili razgovaraju o hrani koju preferiraš općenito. Svaki put kad netko kaže svoju preferenciju djeca mogu intervenirati pitanjem prema tom kolegi iz grupe. Ako hrana nije poznata djeci odgajatelj ju može prikazati na kompjuteru.

Identifikacija i razrješavanje u pripovijedanju

Ciljevi:

- Zauzeti mjesto drugih,
- Reći značajke o liku,
- Koristiti strategiju za izraziti razrješenje priče sa dobrim ili lošim završetkom,
- Identificirati sebe sa određenim karakterom,
- Razviti mogućnosti, slušati i zamisliti, što bi ti napravio u istoj situaciji.

Materijal: Priča

Opis igre:

Odgajatelj čita priču sa izmišljenim konačnim završetkom. Djeca slušaju priču i identificiraju se sa likom. Na kraju priče oni moraju objasniti kolegama što bi oni uradili da su na njihovom mjestu (u njihovim cipelama). Može i odgajatelj pitati dijete što i zašto bi učinili na njihovom mjestu.

Varijante igre može biti: Igranje uloga

Odgajatelj dodjeljuje likove iz priče svakom djetetu. Dijete se pretvara da je taj lik, imitira njegov glas, njegovo ponašanje, izražavati njegovu mimiku i sudjelovati u priči. Odgajatelj može dopustiti šminku, oblačenje odjeće, šešire.

Varijante igre može biti: Izmisli priču gestama i mimikom

Djeca mogu koristiti različite strategije i različite karaktere, mogu koristiti i lutke, plišance, gumene.

Jedno dijete čita drugima opisnu knjigu ili priču

Ciljevi:

- Čitati knjigu iz slika,
- Reciti iz slika koje su temeljne značajke predmeta, ljudi ili životinja,
- Koristiti mnogo različitih opisnih pojmova – razumjeti što opisno pripovijedanje znači.

Materijal: Opisna knjiga

Opis igre:

Dijete pokušava čitati knjigu sa slikama predmeta, životinja, ljudi,... te opisuje svojim kolegama iz grupe.

Djeca koja sjede oko čitača mogu postaviti pitanja o opisu. Čitatelj uz pomoć odgajatelja, prvo iznosi općeniti opis, zatim određeni. Dijete se potiče na opisivanje: glavnih značajki, psihološkog opisa (ako je u pitanju osoba kojim se poslom bavi,...), opis boja, oblika, materijala, dimenzija.

Varijanta može biti igra u paru ili maloj grupi.

Dijete treba čitati knjigu sa slikama akcijskih scena, ostali slobodno postavljaju pitanja o priči. Odgajatelj pomaže djetetu čitatelju da pronađe pravi niz činjenica, posebno da u slikama prepozna protagonista i neprijatelja i zatim izgradi koherentnu priču.

Tijelom pripovijedanja dijete pokušava oponašati postupke likova i ono što rade u teškim situacijama.

3. JEZIČNE IGRE – RAZVOJ RJEČNIKA

Napraviti popis za kupnju

(10-15 min)

Ciljevi:

- Proširiti rječnik na temu (izrada liste za kupnju)
- Odabrane riječi su: lista za kupnju, vrećica za kupnju, trgovina, kupnja, zapisati.

Materijal: Ploča s pričom o aktivnosti izrade palačinki, lista za kupnju i vrećica za kupnju, slike namirnica za izradu palačinki.

Opis igre:

Odgajatelj uvodi djecu da pričaju uz ploču sa sličicama namirnica za izradu palačinki i pita da li znaju o čemu je riječ (u svrhu aktivacije njihovog znanja o temi- vokabularu). Odgajatelj pita djecu što ljudi trebaju kad žele napraviti palačinke, zajedno rade popis za kupnju (koristeći slike s namirnicama). Djeca lijepe slike na listu kupnje. Odgajatelj sastavlja listu kupnje i važno je da sve imenuje što radi. Aktivnost završava izradom popunjavanjem torbe za kupnju u papir ili karton.

Tokom aktivnosti odgajatelj koristi određene riječi i pita djecu da objasne značenje tih riječi, sukladno semantici koncepta, u trajanju toga važno je da odgajatelj koristi te riječi najmanje tri puta.

Varijanta igre može biti uz više namirnica pa i dva različita tetrapaka mlijeka, dva različita pakiranja šećera, usporedba (jeftinije – skuplje), blagajna.

Odgajatelj kaže da će igrati igre uloga, jedno dijete će biti kupac a jedno prodavač. Kupac kupuje namirnice za palačinke ili za kolač,...bira namirnice, plaća na blagajni, stavlja namirnice u torbu. Važno je da odgajatelj govori o svemu što radi tijekom aktivnosti. Koristi odabrane riječi i pita djecu da objasne značenje riječi – semantika, kako bi odredili značenje pojma (kupac, trgovac). Važno je da odgajatelj koristi te riječi kroz aktivnost tri puta.

U restoranu

(15 min)

Ciljevi:

- Proširiti rječnik na temu konzumiranje hrane u restoranu.
- Odabrani pojmovi su: meni, glavno jelo, desert, konobar, račun, naručiti, uzeti narudžbu, servirati, mmmm fino,...

Materijali: Slika para koji sjedi u restoranu, meni, tacna, blok, kemijska.

Opis igre:

Odgajatelj potiče djecu da pričaju o slici i pita da li znaju o čemu se radi. Kako bi aktivirala predznanje vokabulara pita djecu da li su ikada bili u restoranu?

Odgajatelj objašnjava da će igrati uloge, jedno dijete je konobar a ostala djeca su gosti u restoranu. Konobar donosi meni i poželi dobrodošlicu gostima, zatim pita goste što žele naručiti za jelo i piće?

Konobar najprije servira glavno jelo a zatim desert. Konobar dolazi nakon određenog vremena i pita da li su se najeli i da li je bilo dobro? Gosti pitaju račun.

Važno je govoriti o svemu što se radi i pitati djecu da objasne riječi kako bi razumjeli pojmove.

Varijanta ove igre može biti postavljanje stola.

Materijal: Slike kako djeca postavljaju stol za doručak, kruh, brioš, sendvič, sok od naranče, med, marmelada, stolnjak, pribor za jelo, posuđe, lončić za kavu, čaše...

Odgajatelj potiče djecu na razgovor o slikama i pita da li kad pomažu roditeljima u postavljanju stola. Počinju zajedno postavljati stol od stolnjaka dalje i imaju mali doručak. Od iznimne je važnosti da odgajatelj priča o svemu što rade i da imenuje pojmove tri puta kroz aktivnost.

Proljeće – mlada farma životinja

(15 min)

Ciljevi:

- Proširiti rječnik na temu životinja
- Odabrani pojmovi su: koka i pile, krava i tele, konj i ždrijebe, ovca i janje, svinja i prašćić, štala. Pridjevi mlado- staro....

Materijal: slike životinja

Opis igre:

Odgajatelj aktivira predznanje rječnika predstavljanjem slike janjca. Odgajatelj može reći tipično za mlade životinje da su rođene na farmi u proljeće.

Zatim odgajatelj predstavlja slike od pet određenih životinja s farme i njihovih mladunčadi. Oni govore o životinjama i njihovom glasanju (mogu se i sami glasati). Odgajatelj koristi youtube ili aplikacije životinjskog glasanja. Također mogu govoriti o tome što oni jedu (sijeno) i gdje spavaju (štala). Životinjska mladunčad je mlada dok su ostale stare i velike.

Možete završiti aktivnost sa igrom asocijacije (izreži-zalijepi npr. mlado/staro). Važno je da odgajatelj točno objasni razliku između mladih i starih životinja, tijekom aktivnosti ponavljati ove riječi i pojmove ponoviti najmanje tri puta.

Varijanta može biti igra briga o kućnom ljubimcu

Važni pojmovi mačak-maćić, pas-štene, zec, kavez, kućni ljubimac, kavez, briga, hraniti, košara za spavanje, zdjela, sladak, ukrotiti,...

Uz fotografije kućnih ljubimaca pokrenuti razgovor i proširiti riječnik na temu kućnih ljubimaca, može se napraviti plakat uz koji će djeca i sama komunicirati i dodavati nove elemente.

Varijanta može biti i igra ZOO- divlje životinje

Materijali za ovu igru su sličice zoološkog vrta, zmijske, tuljan, majmun, kornjača,...Pojmovi su puzati, skakati, penjati se, skrivati, opasan, brz, spor, divlji,...

Opiši svoju omiljenu životinju i govori o njenim različitim, tipičnim karakteristikama.

Proljetno čišćenje(15 min)

Ciljevi:

- Proširiti rječnik na temu čišćenja
- Klasificirati pojmove (spužva, četka, metla, moč, kanta, usisivač, lopatica za smeće, čistiti, brisati, polirati...

Materijal: Sličice predmeta i radnji za čišćenje (gore navedeno)

Opis igre:

Odgajatelj potiče predznanje djece predstavljajući sličice para koji se sprema čistiti kuću. Odgajatelj može spomenuti da ljudi čiste kuću u proljeće, zatim pita djecu da li znaju što im sve treba za očistiti kuću?

Odgajatelj predstavlja fotografije pet odabranih proizvoda za čišćenje, opisuje ih i govori kako se oni koriste. Sva djeca imaju pet odabranih predmeta i papir s pet praznih polja. On opisuje predmet a dijete ga stavlja u polje (npr. to koristimo za pomesti pod, to koristimo za oprat prozore, to za očistiti tepih,..)

Važno je da odgajatelj na adekvatan način objasni sve nove riječi. Tijekom aktivnosti odgajatelj potiče djecu da objasne značenje riječi po logičnom slijedu radnji.

Vremenska prognoza

(15 min)

Ciljevi:

- Proširiti rječnik na temu godišnje doba i vrijeme
- Pojmovi (proljeće, ljeto, zima, jesen, sunce, kiša, oluja, snijeg, vremenska prognoza, meteorolog, temperatura, termometar, predvidjeti, dobro, loše, mokro, suho,..)

Materijali: Fotografije gornjih predmeta i pojava

Opis igre:

Odgajatelj započinje aktivnost potičući djecu da razgovaraju o današnjem vremenu. Mogu raspravljati da li je danas vrijeme toplo ili hladno, vjetrovito, oblačno,... Odgajatelj pita djecu kako točno znaju kakvo je vrijeme vani, mogu izaći i pogledati na termometar, zatim pita kako će saznati kakvo će vrijeme biti sutra, pa mogu razgovarati o prognozi o voditelju vremenske prognoze. Mogu igrati igre (odgajatelj daje djeci sliku sunca, sunca iza oblaka, kišni oblak, djeca zajedno rade vremensku prognozu spajajući fotografije koje imaju, zatim govore kako će biti hladno, mokro, toplo, suho).

Odgajatelj i djeca rade riječi/slike za svako godišnje doba, izrađuju sliku / poster svih riječi koje se odnose na koncept (npr. proljetni, sunce, proljetnice, životinje mladunčad,...)

Voćna salata

(15-20 min)

Cilj:

- Proširiti rječnik o voću
- Ponuđeni pojmovi (banana, melon, jagoda, limun, naranča, jabuka – imenice, okusiti, oguliti, otvoriti – glagoli, pridjevi – slatko, kiselost)

Materijal: Slika voćnih zdjela za napraviti klasifikaciju za različito voće (npr. slatko-kiselost, može se popisati sve riječi kojih se djeca sjete na tu temu)

Opis igre:

Odgajatelj započinje aktivnost pitanjima o voćnoj salati, razgovaraju koje sve voće mogu koristiti za izradu voćne salate. Mogu razgovarati o različitom voću kako bi dobili karakteristike svakog pojedinog voća (npr. boja, oblik, veličina, okus, ima ili nema sjemenke, tvrdo ili mekano, treba li oguliti ili ne,...) Odgajatelj i djeca rade rječnik sa imenicama, glagolima i pridjevima koje ponavljaju i djeca objašnjavaju značenje riječi.

4. MUZIČKE IGRE – SVIRANJE GLAZBE

Ritam bubnja i tamburina (5 min.)

Ciljevi:

- Razlikovati zvuk i povezivati ga s pokretom tijela

Materijal: Bujanj i tamburin

Opis igre:

Djeca stoje odgajatelj svira bubanj – djeca rašire noge. Odgajatelj svira tamburin djeca skupe noge.

Varijanta igre može biti:

Djeca stoje odgajatelj izmjenjuje intenzitet ritmičkog zvuka bubnja. Kad je zvuk jači djeca trebaju dizati ruke i glasno pljeskati, a kad je intenzitet tiši spuste ruke i pljeskaju tiše.

Male lijepe skulpture (5 min)

Cilj:

- Kontrola tijela

Materijal: muzička traka, pjesma, isječak

Opis igre:

Djeca se kreću po prostoru slušajući muziku, kada odgajatelj zaustavi muziku djeca trebaju stati i zamrznuti se u kipove, kad muzika počne opet nastavljaju Igra traje dok muzika ne završi.

Ples sa stolicama (10 min)

Cilj:

- Pozornost na okolinu i potpuna koordinacija tijela

Opis igre:

Stolice su postavljene u ravninu ili u krug, djeca sjede na stolicama, kada muzika počne djeca se kreću u prostoru dok odgajatelj miče jednu stolicu i zaustavlja muziku.

Djeca moraju sjesti kad stane muzika, onaj koji ostane stajati izlazi iz igre. Igra se nastavlja sa još micanja stolica. Na kraju pobjednik je onaj tko sjedne na zadnju stolicu.

Pokretne lopte

(10 min)

Cilj:

- Pozornost na okolinu
- Kompletna kontrola tijela
- Koordinacija očiju i ruku

Materijal: muzička traka, pjesma, male lopte(kao teniska) i košara.

Opis igre:

Djeca sjede u krugu sa košarom u sredini. Odgajatelj daje loptu prvom djetetu. Kada muzika stane dijete koje ima loptu mora je ubaciti u košaru. Ako ne uspije igra se nastavlja, može biti i na ispadanje iz igre, a može se igrati i sa dvije ili tri lopte.

Zvuk moga tijela

(10 min)

Cilj:

- Pažnja na okolinu i kontrola tijela
- Identificirati dijelove tijela

Materijal: pjesma za djecu o dijelovima tijela

Opis igre:

Djeca stoje i slušaju pjesmu i kopiraju pokrete koje im pokazuje odgajatelj u ritmu muzike.

Varijanta igre može biti: Djeca sjede prekrivenih nogu i odgajatelj im kaže da dodirnu dijelove svoga tijela (noge, koljena, ramena, glavu itd...) u ritmu muzike. Djeca trebaju raditi vježbu samo slušajući upute odgajatelja bez da gledaju pokrete.

Varijanta igre može biti: Muzička traka sa sugestijom kretanja. Djeca stoje i gibaju se slijedeći instrukcije pjesme. (možda ovdje koristiti kompoziciju let bumbara i slično).

Da li ti to možeš? Možeš li?

(10 min)

Cilj:

- Oponašanje pomoću zvučnih slika

Materijal: 10 slika sa zvučnim objektom

Opis igre:

Djeca sjede u polukrugu s odgajateljem ispred njih, odgajatelj im pokazuje slike a djeca imitiraju zvuk objekta sa svojim glasom ili tijelom, (npr. vatrogasno vozilo, kamion, valovi,...)

Ruke i noge u ritmu o stol

(5 min)

Cilj:

- Imitiranje ritmičkih serija sa tijelom

Materijal: Radni listovi

Opis igre:

Odgajatelj napravi ritmičku kompoziciju sa maksimalno četiri otkucaja i djeca ih moraju reproducirati. Djeca i odgajatelj sjede tako da su vidljive i ruke i noge i micajući miksaju taktove. (primjer, pljesak – pljesak- ruke na stol- pa skok)

Podsjetnik: Pokažite djetetu svaki ritam posebno. Svaki redak predstavlja jedan ritam. Na novi ritam prijedite tek kad dijete uspješno izvede zadani ritam odnosno pokrete.

GRAFIČKI PRIKAZ RITMA	OBJAŠNENJE VJEŽBE
	<p>U ovoj vježbi izmjenjujemo broj udaraca i pauze. Udarimo kratko, skupljenom šakom o stol.</p> <p>1 udarac - 2 zaredom - 1 udarac (tek kad je dijete uspješno ponovilo ovaj ritam, pokažite mu idući)</p>
	<p>2 udarca - 2 udarca - 1 udarac</p> <p>1 udarac - 1 udarac - 2 udarca - 1 udarac</p>
	<p>U ovoj vježbi izmjenjujemo oblik pokreta (udarac šakom ili otvorenim dlanom).</p> <p>šaka - dlan - šaka - dlan</p> <p>šaka - 2 udarca dlanom - šaka</p> <p>4 udarca dlanom</p>
	<p>2 brza udarca šakom - 1 dlanom</p> <p>1 udarac šakom - 1 dlanom</p> <p>2 brza udarca dlanom - 1 šakom</p>
	<p>U ovoj vježbi izmjenjujemo oblik pokreta (udarac šakom, bridom dlana ili otvorenim dlanom).</p> <p>1 udarac šakom - 1 bridom dlana - 1 bridom dlana</p> <p>1 šakom - 1 bridom - 1 dlanom</p> <p>2 uzastopna udarca dlanom - 1 bridom dlana</p> <p>2 udarca dlanom - 2 šakom - 1 udarac bridom dlana</p>

Dodavanjem jednostavnih slogova (poput TA, DA, MA, SA ili BA) ritmičkom udaranju možemo stvoriti pjesmicu.

Primjer A.

1. Prvo naučite dijete stvarati ritam, dio po dio (kao u igri Bubljarci na stranici 36).
2. Zatim mu otpjevajte slogove prateći ritam koji dijete udara.
3. Potaknite dijete da samo otpjeva slogove dok udara ritam.
4. Na kraju zajedno pokušajte izvesti sva tri ritma dok pjevate sve slogove. Na ovaj način stvorili ste malu pjesmicu.

GRAFIČKI PRIKAZ RITMA	OBJAŠNENJE VJEŽBE	SLOGOVI ZA PJEVANJE
	<p>2 brza udarca šakom i 1 dlanom</p> <p>2 brza udarca šakom i 1 dlanom</p>	<p>DU - DU DA</p> <p>DU - DU DA</p>
	<p>1 udarac šakom i 1 dlanom</p>	<p>DU DA</p>
	<p>1 udarac bridom dlana - 1 dlanom</p>	<p>DI DA</p>
	<p>1 udarac bridom dlana - 1 dlanom</p>	<p>DI DA</p>
	<p>1 udarac bridom - 1 dlanom - 1 šakom</p>	<p>DI DA DU</p>

Primjer B.

Savjet prije početka: Ne žurite i pohvalite dijete za svaki dio ove vježbe. Pogotovo ako je na kraju uspjelo spojiti pokrete ruke i pjesmu.

UPUTA: Pijeskanjem popratite ritam ove jednostavne igre slogovima.

RJESMA	GRAFIČKI PRIKAZ RITMA	OBJAŠNENJE VJEŽBE
DA DA DA		tri puta ritmički pljesnuti
A DA DA		tri puta ritmički pljesnuti
E DE DE		tri puta ritmički pljesnuti
DE DA		pljesak - pauza - pljesak
TO SAM JA		tri puta ritmički pljesnuti

5. PISANJE/CRTANJE/AKTIVNOSTI FINE MOTORIKE

Ruke, dlanovi i prsti

Ciljevi:

- stimulacija koordinacije ruku

Materijali: fotografije pokreta

Opis igre:

Djeca sjede na podu u krugu. Odgajatelj ih potiče da ponavljaju pokrete. Ruke – 1. Saviti pa ispružiti ruke ispred sebe, 2. Saviti pa ispružiti ruke iznad glave, 3. Saviti pa ispružiti ruke bočno.

Šaka - 1. Otvorene šake sa ispruženim prstima, 2. Dodirivanje „istog“ prsta jedne šake sa prstom druge šake, 3. Zatvaranje šake s palcem unutar šake, 4. Zatvaranje šake s palcem izvan šake, 5. Napravi „dijamant“ s dlanovima – prsti spojeni, dlanovi odmaknuti.

Prsti - 1. Mali pauci – pomicanje prstića po podu prema naprijed pa prema natrag, 2. Otvaranje i zatvaranje šake s palcima unutar šake, 3. Otvorena šake, zatvaranje šake jedan po jedan prst počevši od palca, pa otvaranje jedan po jedan počevši od malog prsta

Modeliranje plastelina

Ciljevi:

- razvijanje fine motorike

Materijali: plastelin

Opis igre:

Poticati djecu da stišću plastelin najprije s desnom rukom pa s lijevom sve brže i brže. Na izvaljanom komadu plastelina potaknite djecu da „sviraju glasovir“ prateći vaše pokrete. Izradite male loptice držeći plastelin između palca i kažiprsta. Poticati djecu da izrade skulpturu od plastelina, npr. voće.

Prsti mijenjaju boju

Ciljevi:

- Razvijanje fine motorike u prostoru

Materijali: radni listić, boja

Opis igre:

Djeca sjede za stolom s horizontalno postavljenim papirom. Poticati djecu da umoče prstiće u boju i rade horizontalne linije s lijeva na desno sa svakim prstom posebno.

Varijante igre mogu biti:

Rad samo s kažiprstom (povlačenje linija cik-cak, valova s lijeva na desno tako da ne dižu prst s papira, krugovi suprotno od smjera kazaljki na satu).

Rad s kistovima (isti pokreti kao i s kažiprstom)

Crtanje u kukuruznom brašnu

Ciljevi:

- Senzorna stimulacije vještine fine motorike

Materijali: plitka zdjela s ravnim dnom, brašno

Opis igre:

Zagrabi brašno jednom rukom i presipaj ga u drugu. Nacrtaj ravne linije kažiprstom s jedne strane zdjele na drugu, s lijeva na desno. Nacrtaj valove s lijeva na desno. Napravi krug u brašnu, pa trokut pa kvadrat. Potaknite dijete da napiše prvo slovo svog imena u brašnu.

Nasmiješeni grašak

Ciljevi:

- vježba fine motorike i koordinacije oko-ruka

Materijali: radni listić, ljepilo, zrnca graška

Opis igre:

Djeca nanose ljepilo po crtežu pa lijepe zrno do zrna po crti

Črčkajmo

Ciljevi:

- vježba fine motorike koristeći alat

Materijali: pastele u boji trokutastog oblika, A4 papir, knjiga (debela cca. 5cm)

Opis igre:

Djeca sjede za stolom s papirom okrenutim horizontalno. Crtaju krugove u smjeru suprotnom od kazaljke na satu. Pri tome treba voditi računa da djeca ne podižu podlakticu sa stola, odnosno da je pokret iz šake. Knjigu koristimo kao podlogu za nasloniti lakat.

Ustani i slikaj

Ciljevi:

- Vježba koordinacije oko-ruka

Materijali: radni list većeg formata (A3), markeri u boji

Opis igre:

Djeca stoje okrenuti prema zidu na kojem je zalijepljen papir s linijama. Poticati djecu da prate linije s ravnom/ispruženom rukom na način da je pokret samo iz zapešća, da ne pomiču cijelu ruku.

Varijanta igre može biti i otiskivanje dlana na papir na zidu. S ispruženom rukom dijete otiskuje dlan (obojan s temperom) na papir pomičući ga u krug stvarajući obris cvijeta.

6. JEZIK EMOCIJA

Prepoznavanje emocija na crtežu

Ciljevi:

- Prepoznavanje emocije na crtežu (sreća-ljutnja, a kasnije tuga-strah)
- Razgovor o tome kada se osjećaju sretno, a kada ljuto

Materijali: radni listići za bojanje s emocijom sreće i ljutnje, radni listić s obje emocije na istom listu

Opis igre:

Odgajatelj pokazuje jedan po jedan crtež i potiče djecu da prepoznaju emociju: „Kako se on/ona osjeća? Kako to vidiš? Kada se ti osjećaš sretno/ljuto?“Odgajatelj daje djeci da oboje crteže. Nakon toga daje djeci list s dva crteža emocija i zadatak: „obojite onaj lik koji izgleda sretno.“

Varijanta igre može biti i igra s fotografijama emocija iz svakodnevice (fotografije ljudi iz časopisa i slično) (2)

Odgajatelj pokazuje crtež emocije i pita: „Koju emociju vidite?“Zatim ponudi fotografije s emocijama i traži da ih pravilno spare s crtežom. Odgajatelj razgovara s djecom: „zašto ste tako složili?“ – naglasak je na različitoj ekspresiji iste emocije.

Izražavanje emocija i njihovo prepoznavanje

Ciljevi:

- Mogućnost prepoznavanja različitih ekspresija emocija u različitim situacijama (sreća, ljutnja, tuga i strah)
- Uočavanje individualnih razlika u ekspresiji emocija

Materijali: Kutija emocija (sličice emocija, ogledalo)

Opis igre:

Odgajatelj koristi sličice emocija. Može pitati djecu: „Koju emociju vidite? Kako je prepoznajete?“Odgajatelj objašnjava da različite emocije imaju različitu ekspresiju. Odgajatelj potiče djecu da odglume kako se osjećaju kada su: tužni, sretni, prestrašeni i/ili ljuti. Odgajatelj tada potiče da se pogledaju u ogledalo. Djeca uočavaju različitosti u ekspresiji iste emocije između sebe i prijatelja. Odgajatelj potiče djecu da daju primjer kada se oni osjećaju: tužno, sretno, prestrašeno i/ili ljuto.

Prepoznavanje emocija u situacijama

Ciljevi:

- Prepoznavanje emocija u kontekstu
- Poistovjećivanje s likovima u situaciji, vlastito iskustvo

Materijali: kartice s određenom situacijom koja izaziva određenu emociju (kutija emocija)

Opis igre:

Odgajatelj pokazuje jednu po jednu karticu i pita: „Što vidiš? Što misliš kako se on/ona osjeća? Kada se ti tako osjećaš?“Odgajatelj zatim čita s kartice ili stvara priču što se zapravo dogodilo.

Varijanta igre može biti i s dužom pričom u kojoj je naglasak na emocijama. Odgajatelj prepričava priču ili čita priču i pokazuje ilustracije iz slikovnice. Zatim postavlja pitanja: „kako se x osjećao u priči? Zašto to misliš? Kako bi se ti osjećao da si u toj situaciji? Što misliš da će se dogoditi na kraju?“

Igra uloga

Ciljevi:

- Djeca glume svakodnevna situacije i govore o tome kako se oni i/ili ostala djeca osjećaju
- Fokus je na dvije emocije (npr. sreća-tuga)

Materijali: lutkice životinja za ruku za svako dijete i jedna veća (voditelj) za odgajatelja

Opis igre:

Svi sjede zajedno u krugu. Odgajatelj govori čaroliju: npr. „Hokus pokus pas, u čarobnoj šumi evo nas!“, a djeca nekoliko puta ponavljaju. Zatim stavlja lutku na ruku i pita: „Što se ovog/prošlog tjedna dogodilo da su se životinje u šumi osjećale sretno/tužno/ljuto/prestrašeno?“ – biramo jednu emociju o kojoj želimo razgovarati s djecom. Odgajatelj im daje vremena da ispričaju vlastito iskustvo glumeći s lutkicom. Odgajatelj također može promatrati djecu u slobodnoj igri s lutkama i međusobnoj komunikaciji. Na kraju odgajatelj govori čaroliju: npr. „Hokus pokus pas, u naš vrtić vrati nas“, a djeca nekoliko puta ponavljaju. Zatim skida lutku s ruke i aktivnost je završila

Emocije u glazbi i pokretu

Ciljevi:

- Prepoznavanje emocija u različitim vrstama skladbe
- Iskazivanje emocija putem pokreta na skladbu

Materijali: zvučnik, fotografije različitih emocija

Opis igre:

Odgajatelj najprije pokazuje fotografije četiri osnovnih emocija (sreća, tuga, ljutnja i strah). Zatim prezentira kratke pokrete na skladbu, npr. – sretna papiga, ljut lav, prestrašena kokoš, tužan medvjed i pita što misle koji dio glazbe predstavlja koju emociju. Zatim ih pita: „Kako se krećete kada ste tužni/ljuti/sretni/prestrašeni?“Važno je imati neka pravila, npr. plešemo i krećemo se na svom mjestu u krugu kako bi se svi vidjeli. Djeca plešu istovremeno iskazujući istu emociju.

7. FONOLOŠKA SVJESNOST

Brojanje riječi u rečenici

Ciljevi:

- Prepoznavanje riječi u rečenici
- Prepoznavanje broja riječi u rečenici

Materijali: Popis nekoliko rečenica i kartice s brojevima od 1-5

Opis igre:

Djeci je dan popis rečenica koji im koristi da svaku riječ izdvoje iz rečenice. Za svaku riječ djeca jedanput pljesnu rukama. Kada izbroje riječi koje pripadaju toj rečenici podignu karticu s brojem.

Rastavljanje riječi na slogove

Ciljevi:

- Rastavljanje riječi na slogove
- Prepoznavanje i brojanje slogova u riječi

Materijali: kartice sa sličicama, kockice

Opis igre:

Djeci su ponuđene kartice s fotografijama različitih životinja. Moraju prepoznati i imenovati životinju, te rastaviti naziv na slogove. Odgajatelj pomaže djeci prebrojati slogove koristeći kockice. Daje upute: „kada otkriješ riječ s jednim slogom stavljaš sličicu ispred jedne kockice, kada otkriješ riječ s dva sloga stavljaš sličicu gdje su dvije kocke...”

Zadatak 1. Lupkajući rukom odvoji sljedeće riječi na slogove.

Koliko slogova imaju gornje sličice? Oboji toliko kružića koliko ima slogova.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lupkajući rukom odvoji sljedeće riječi na slogove:

Koliko slogova imaju gornje sličice? Oboji toliko kružića koliko ima slogova.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Lupkajući rukom odvoji sljedeće riječi na slogove:

Koliko slogova imaju gornje sličice? Oboji toliko kružića koliko ima slogova.

○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

Rima

Ciljevi:

- Identifikacija rime i riječi koje se rimuju

Materijali: popis riječi, „da“ i „ne“ znak

Opis igre:

Odgajatelj čita riječi s popisa i potiče djecu da dignu znak „da“ kada čuju riječi koje se rimuju ili znak „ne“ kada čuju riječi koje se ne rimuju

Varijanta igre može biti i da odgajatelj govori riječ, a djeca govore riječi koje se rimuju s ponuđenom riječi.

Odvajanje slogova

Ciljevi:

- Rastaviti riječ na slogove koristeći krugove
- Uspjeti izbrojati slogove u riječi

Materijali: popis riječi, olovka i papir

Opis igre:

Odgajatelj izgovara riječ. Dijete rastavlja riječ na slogove izgovarajući ih na glas i pri tome crtajući krugove na papiru.

Prvi/srednji/zadnji slog

Ciljevi:

- Prepoznavanje prvog/srednjeg/zadnjeg sloga u riječi
- Materijali: kartice sa sličicama

Opis igre:

Svako dijete dobije po jednu sličicu. Imenuju ono što je na sličici, te istaknu koji je prvi/srednji/zadnji slog u riječi ovisno koji su zadatak dobili

Varijanta igre može biti i da istaknu koji je prvi glas u riječi, odnosno kojim glasom riječ počinje, te kojim glasom riječ završava.

Glas pa riječ

Ciljevi:

- Stvaranje riječi dobivenim glasom/slogom
- Materijali: popis riječi/slova

Materijali: popis riječi

Opis igre:

Odgajatelj izgovara prvi glas, a djeca govore koje riječi počinju tim glasom, npr. l kao lopta, luka, list, lonac

Varijanta igre može biti da odgajatelj ponudi prvi slog, a djeca govore koje riječi počinju tim slogom, npr. ma – čka, ma – ma, ma – ska, ma – lina

Izmjena glasova/slogova u riječi

Ciljevi:

- Brisanje i/ili dodavanje glasova/slogova u riječi kako bi dobili novu riječ

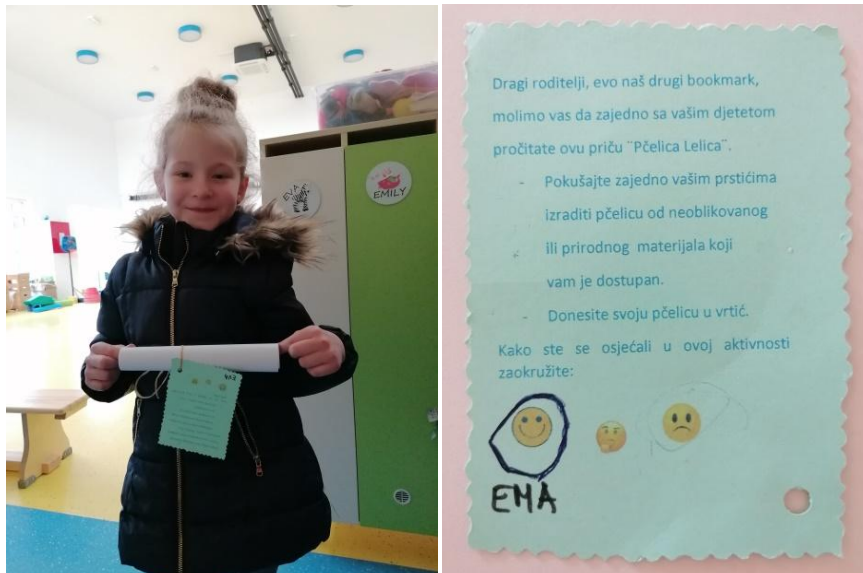
Materijali: popis riječi

Opis igre:

Odgajatelj ponudi riječ djeci i potiče da maknu određeni slog ili riječ, npr. stol – sto, šalica – šal, računalo – račun, kutija – kut. Ili dodaju, npr. nova – c.

8. SURADNJA S RODITELJIMA KROZ BOOKMARK

Razvoj opismenjavanja kod djece podrazumijeva i veliku suradnju s roditeljima i društvenom sredinom. Nova ideja komunikacije uz bookmark postala je zanimljivo iskustvo. Pokušale smo izraditi bookmark i tražile od roditelja da nam ga vrata po izvršenom zadatku. Zadaci na bookmarku treba da prate neke dnevne aktivnosti koje planiramo u odgojno – obrazovnom radu (npr. proljeće – pčelice, promet – automobili, kuhinja – priprema hrane...). Zadaci mogu biti iz jednog ili iz svih sedam područja razvoja vještina opismenjavanja. Evaluiranje provedenih aktivnosti kroz smajliće poticaj je za daljnju komunikaciju, razmjenu iskustava i nova učenja.

Za kraj želimo naglasiti da je razvoj govora iznimno važan u rano i predškolsko doba svakog djeteta. Uz ove igre, vašu kreativnost i znatiželju djece vjerujemo da ćete odlično razvijati vještine opismenjavanja i pritom uživati. Želimo vam uspjeh i nadogradnju. Paula i Sandra